

Päiväkirurgian organisointi ja palveluntuotannon kehittäminen HYKS-alueella

---

HUS

Sointu Alatalo
Martina Bachmann
Kristiina Mattila
Tarja-Leena Neffling
Veikko Remes
Ilkka Saario
Tom Scheinin
Riitta Sulander
Jaana Vironen
Vesa Perhoniemi, pj

Nordic Healthcare Group

Paulus Torkki
Antti Alho
Samu Eränen
Petri Parvinen

ISBN 978-951-563-621-8 (URL:<http://www.sitra.fi>)
Loppuraportin tiivistelmä 25.1.2008

Loppuraportin tiivistelmän sisältö

1. Hankkeen tausta ja kuvaus (dia 3)
2. Kirjallisuuskatsaus (diat 4-11)
3. Päiki-yksiköiden toiminnalliset tunnusluvut (diat 12-27)
4. Päiväkirurgian lisäämispotentiaali (diat 28-38)
5. Tuotantotapaan liittyvät suositukset (diat 39-50)

Hankkeen organisaatio, tausta ja tavoitteet

- Päiväkirurgian TKK-hanke (osa kirurgian toimialan vuoden 2007 tutkimus- ja kehittämishanketta) oli osa laajempaa kokonaisuutta. Rahoittajana toimivat Sitra sekä HUS
  - Muut osiot: tekonivelkirurgian kehittämishanke sekä leikkaustoiminnan mittariston kehittämishanke
  - Hankkeessa toimi ulkopuolisena asiantuntijana Nordic Healthcare Group Oy
- Hankkeen tavoitteena oli muodostaa käsitys, millaisilla päiväkirurgian - 24-tunnin kirurgian tuotantotavan muutoksilla päästään kustannustehokkaimpaan tuotantotapaan HYKS-alueella.
- **Ohjausryhmä:**
  - Reijo Haapiainen, puheenjohtaja
  - Ilkka Saario, varapuheenjohtaja
  - Caj Haglund (päikiosion omistaja)
  - Eero Hirvensalo
  - Markku Hynynen
  - Olli Kirvelä
  - Vesa Perhoniemi
  - Arja Tuokko
- **Projektiryhmä:**
  - Vesa Perhoniemi, puheenjohtaja
  - Ilkka Saario
  - Sointu Alatalo
  - Martina Bachmann
  - Kristiina Mattila
  - Tarja-Leena Neffling
  - Veikko Remes
  - Tom Scheinin
  - Riitta Sulander
  - Jaana Vironen
- **Nordic Healthcare Group:**
  - Paulus Torkki, projektipäällikkö
  - Antti Alho
  - Samu Eränen
  - Petri Parvinen

2. Kirjallisuuskatsaus

Terminologia

- ❑ *Päiki* = Päiväkirurgia (potilas tulee ja lähtee sairaalasta saman päivän aikana; potilas ei yövy sairaalassa)
- ❑ *HUS* = Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- ❑ *HYKS* = Helsingin yliopistollinen keskussairaala (tämän raportin sairaaloista HYKS:iin kuuluvat Marian sairaala, Herttoniemen sairaala, Kirurginen sairaala, Jorvin sairaala ja Peijaksen sairaala)
- ❑ *Sitra* = Suomen itsenäisyyden juhlarahasto
- ❑ *Hersa* = Herttoniemen sairaala
- ❑ *Kirra* = Kirurginen sairaala
- ❑ 23h kirurgia = potilas saapuu sairaalaan leikkauspäivänä ja poistuu sairaalasta leikkausta seuraavana päivänä
- ❑ *Lyhki* = lyhytjälkihoitoinen kirurgia (sairaalassa oloaika 24-72 tuntia)
- ❑ *Elektiivinen* = suunnitelmallinen, ei päivystyksellinen
- ❑ *ASA-luokka* = American Society of Anesthesiologists (ASA) -luokitus, yksinkertainen tapa kuvata leikkaukseen tulevan potilaan sairastavuutta. Luokitus käytännössä välillä 1-5, jossa 1 on terve alle 65-vuotias potilas ja 5 kuolemansairas potilas, jonka arvioitu elinaika ei ylitä 24:ää tuntia ilman leikkausta
- ❑ *Leikkaustiimi* = leikkauksessa tarvittava henkilöstö, käytännössä leikkaavalääkäri, anestesia lääkäri, instrumentoituva hoitaja ja anestesiahoitaja sekä mahdolliset muut tarvittava henkilöt

Määritelmiä (IAAS)

- ❑ Ambulatory surgery = Päiväkirurgia
  - engl.synonyymit: Day, Same day, Day only
  - potilas tulee ja lähtee sairaalasta saman päivän aikana; potilas ei yövy sairaalassa
- ❑ Extended Recovery
  - engl.synonyymit: 23 hr, Overnight stay, Single night
  - sairaalassa oloaika < 24 tuntia
- ❑ Short stay = Lyhytjälkihoitonen kirurgia
  - sairaalassa oloaika 24-72 tuntia

» *Toftgaard et al. International Terminology in Ambulatory Surgery and its Worldwide Practice. Day Surgery - Development and Practice, International Association for Ambulatory Surgery 2006 (IAAS)*

Päiväkirurgian osuudessa eri maiden välillä runsaasti vaihtelua

- IAAS suorittaa kansainvälisen päiväkirurgisten toimintalukujen vertailututkimuksen kahden vuoden välein.
  - Tavoitteena päiväkirurgian kehittäminen ja lisääminen; "benchmarking"
  - Seurattavana 37 toimenpidettä/toimenpideryhmää eri erikoisaloilta
  - USA ja Kanada: yli 80% IAAS-seurannan toimenpiteistä päiväkirurgiaa (v.2003)
  - Maiden välisen vertailun ongelmana erilaiset kirjaamiskäytännöt ja erilainen päiväkirurgian määrittely

» *Toftgaard C. Worldwide day surgery activity 2003. The IAAS survey on ambulatory surgery. IAAS*

- Suomessa julkisen terveydenhuollon sairaaloissa v.2004 päiväkirurgian osuus elektiivisestä kirurgiasta = 44% (vaihteluväli 32-76%)

» *Punnonen. Sairaaloiden vuosi 2004. Suomen kuntaliitto 2005*

Sairastavuus päiväkirurgian jälkeen

- ❑ Vakavat komplikaatiot ovat harvinaisia päiväkirurgisten toimenpiteiden jälkeen
  - *Warner et al. JAMA 1993*
- ❑ Päiväkirurgiseksi suunnittelun leikkauksen jälkeen sairaalahoitoon jääminen on vähäistä (1-9%)
  - *Fortier et al. Can J Anaesth 1998*
  - *Chung et al. Br J Anaesth 1999*
  - *Aldwinckle et al. Anaesthesia 2004*
- ❑ Suunnittelematon sairaalaan palaaminen on harvinaista (1-3%)
  - *Coley et al. J Clin Anesth 2002*
- ❑ Erilaisia lievempiä oireita esiintyy usein
  - *Wu et al. Anesthesiology 2002*

Päiväkirurgian valintakriteerit

- Hoitojaksojen ajallinen lyheneminen
  - toimenpidettä edeltävä arvioinnin ja potilaiden valmistelun tärkeys
- Toimenpiteen soveltuvuus
- Medisiininen soveltuvuus
- Sosiaalinen soveltuvuus
- *Smith. Day surgery for all: Updated selection criteria. Current Anaesthesia & Critical care 2007*

Suosituksia

- NHS Modernisation Agency. 2002:
  - National Good Practice Guidance on Pre-operative Assessment for Day Surgery.
- Canadian Ambulatory Anesthesia Research and Education(CAARE) Group 2004
  - An evidence-based review: part I-II
- IAAS 2006
  - Day Surgery Development and Practice

Taulukko. Päiväkirurgiaan soveltumattomia potilaita

Kirurgia soveltumaton

- Leikkaus, joka kohdistuu vatsa- tai rintaonteloon tai kallon sisälle (laparoskooppista tai tyräkirurgiaa lukuun ottamatta)
- Leikkaus, jossa odotetaan tarvittavan verensiirtoja

Potilaan yleistila soveltumaton

- Epävakaa ASA-luokituksestaan III tai IV luokan potilas
- Maligni hypertermia
- Liiallinen ylipaino ja samanaikainen toinen systeemisairus
- Akuutti alkoholin tai lääkeaineiden väärinkäyttö

Psykososiaalisesti soveltumaton

- Potilas kieltäytyy päiväkirurgiasta
- Potilas, joka ei pysty/halua noudattamaan ohjeita
- Potilas, jolla ei ole saattajaa kotimatkaa tai seuraavaa yötä varten

taulukko: Kangas-Saarela. Kenelle päiväkirurgia sopii? Finnanest 2005

Päiväkirurgian kehityspotentiaali

- Päiväkirurgisten toimenpiteiden kustannusten on todettu olevan 25-68% alhaisemmat kuin samojen toimenpiteiden hoito vuodeosaston kautta.
  - Suomessa odotettavissa maltillisemmat kustannussäästöt kuin muissa maissa
    - » *European Observatory on Health Systems and Policies. Policy Brief. Day Surgery: Making it happen. 2007*
www.euro.who.int/Document/E90295.pdf

- Iso-Britanniassa v.2004 tehdyn selvityksen perusteella tulisi elektiivisen kirurgisen hoidon normina olla päiväkirurgia, ei vuodeosastokirurgia
  - päiväkirurgian tavoitetasoksi asetettu 75% elektiivisestä kirurgiasta
  - todettiin muutosta tarvittavan leikkaussalikapasiteetin käytön ja jonojen hallinnan tehostamisessa
  - huomattavat säästöt vuodeosastokapasiteetin vapautumisesta
    - » *NHS Modernisation Agency. 10 High impact changes for service improvement and delivery. Change no 1. 2004*
www.ogc.gov.uk/documents/Health_High_Impact_Changes.pdf

Päiväkirurgian organisointi

- Yleisen käsityksen mukaan päiväkirurginen prosessi toimii tehokkaimmin erillisessä yksikössä, jossa on oma perehtynyt henkilökunta
  - Toiminnan toteutuminen etukäteen tehdyn suunnitelman mukaisesti
  - Oikea potilasvalinta, sopivat toimenpiteet
  - Seuranta ja arviointi
  - Henkilökunta motivoitunut, työtyytyväisyys hyvä
  - Hyvä potilastyytyväisyys
- 23-tunnin "extended recovery"
  - Sairaalan osastopaikkojen kuormitusta vähentämään välittömän toipumisen pitkittyessä, vaativien toimenpiteiden jälkeisessä seurannassa tai potilaan vaatiessa seurantaa yön yli sosiaalisista syistä tai pitkästä kotimatkasta johtuen.
  - Vaatii lisäresursseja - suositellaan vain suurempiin yksiköihin
  - Yöpymismahdollisuus voi vähentää "todellisen" päiväkirurgian toteutumista
  - *European Observatory on Health Systems and Policies. Policy Brief. Day Surgery: Making it happen. 2007*
www.euro.who.int/Document/E90295.pdf
  - *Jarrett et al. Planning and designing a Day Surgery Unit. Day Surgery - Development and Practice, International Association for Ambulatory Surgery 2006: 57-59*
  - *Smith et al. Rising to the challenges of achieving day surgery targets. Anaesthesia 2006*
  - *Healthcare Commission. Acute hospital portfolio review. Day surgery 2005*
www.healthcarecommission.org.uk/db/documents/04018390.pdf

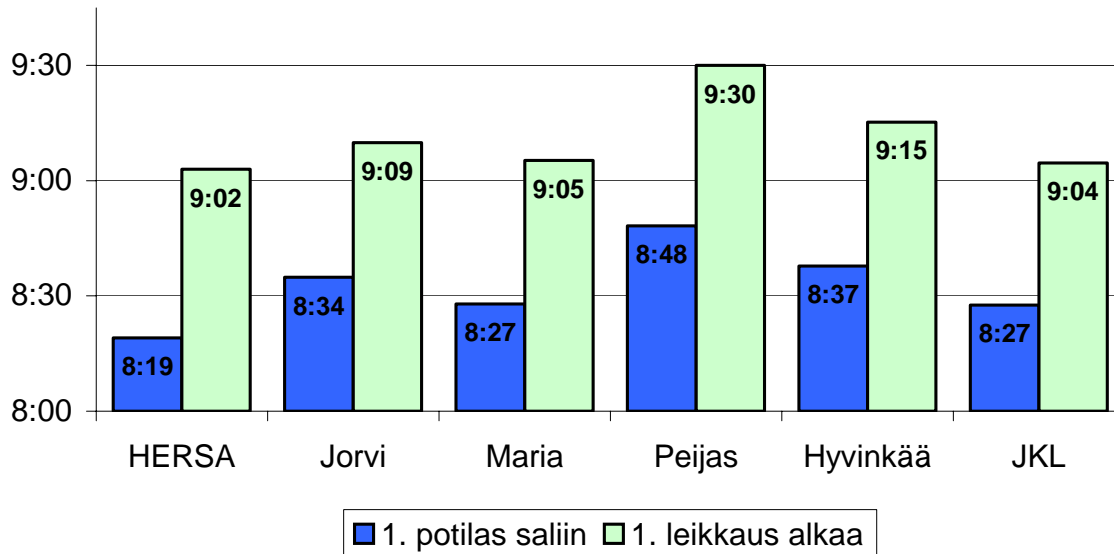

3. Päiki-yksiköiden toiminnalliset tunnusluvut

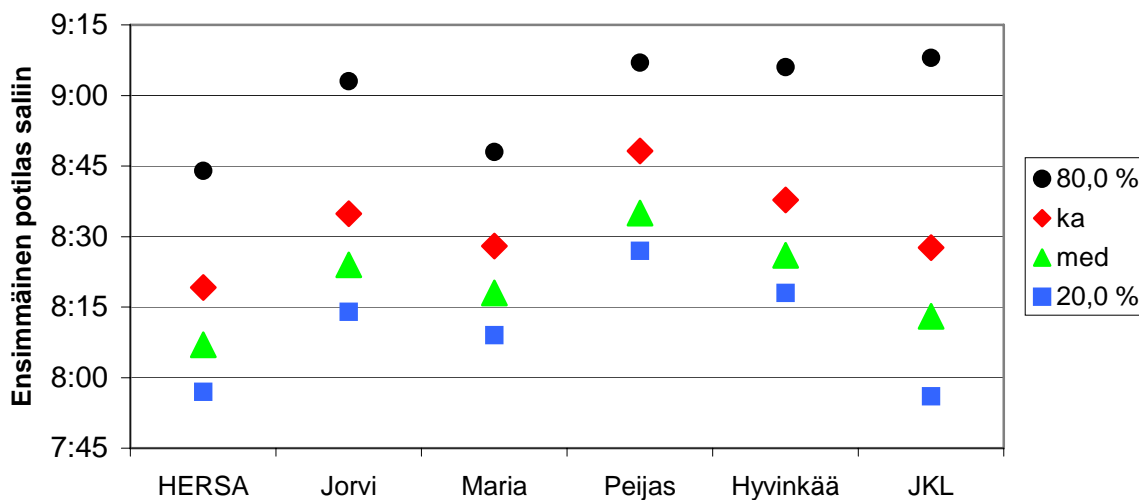
Yksiköiden kuvaus

- Herttoniemi (HERSA)
  - Ortopedinen päiväkirurgia
  - Oma päikiyksikkö (4 salia)

- Maria
  - Gastroenterologia ja yleiskirurgia
  - Samassa leikkausyksikössä 2-3 päiväkirurgista ja 3 "raskasta" salia

- Peijas
  - Usean eri erikoisalan päiväkirurgia
  - Oma päiki-yksikkö (7 salia)

- Jorvi
  - Usean eri erikoisalan päiväkirurgia
  - Oma päiki-yksikkö (6 salia)

- Hyvinkää
  - Usean eri erikoisalan päiväkirurgia
  - Oma päiki-yksikkö (3 salia)

- Jyväskylä
  - Usean eri erikoisalan päiväkirurgia
  - Oma päiki-yksikkö (6 salia)

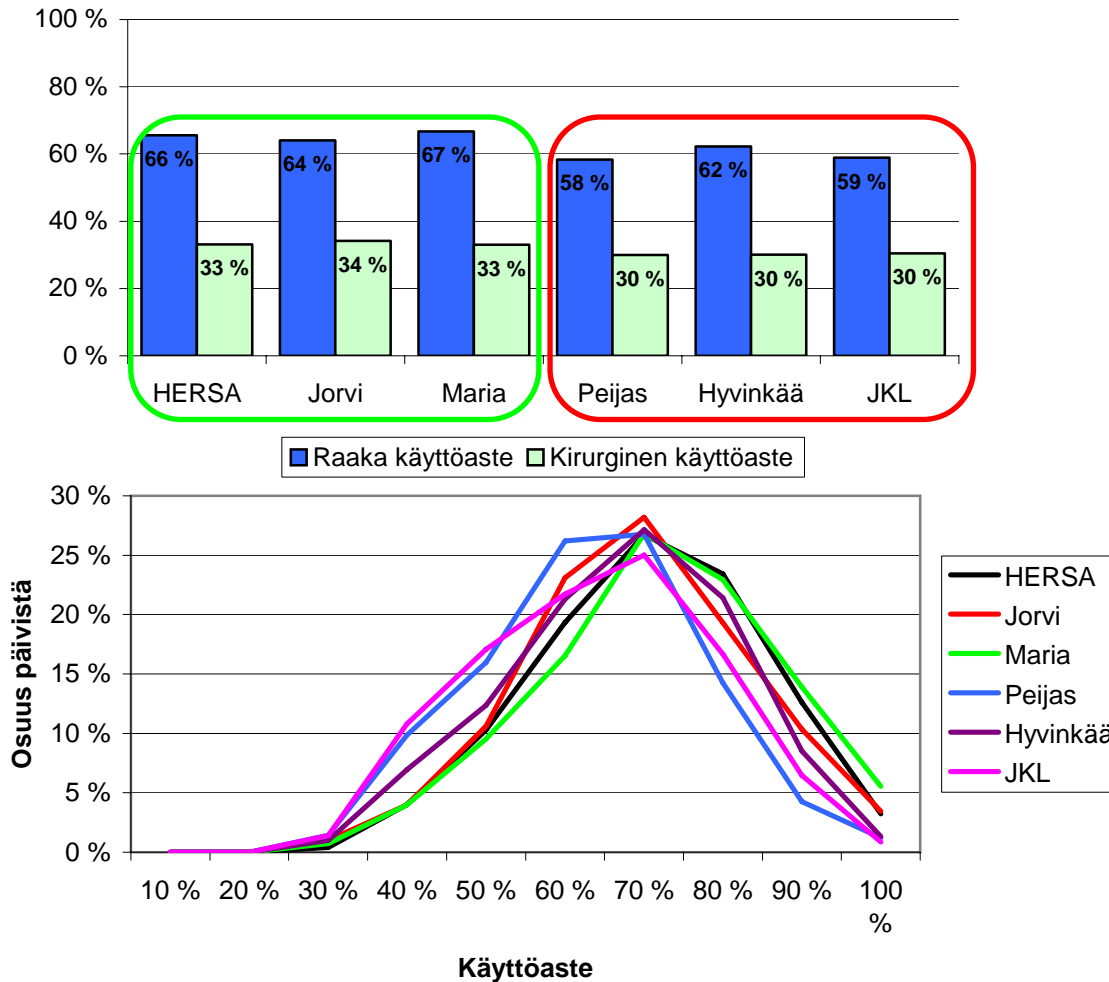
Aamun aloitukset

- Analyysissa on huomioitu kaikki aamut
  - Eroja esim. meetingkäytännöissä
- Erot aamun aloituksissa huomattavat
  - Peijaksessa aloitetaan yli 20 minuuttia myöhemmin kuin muualla, ero ei selity erilaisella toimintarytmillä

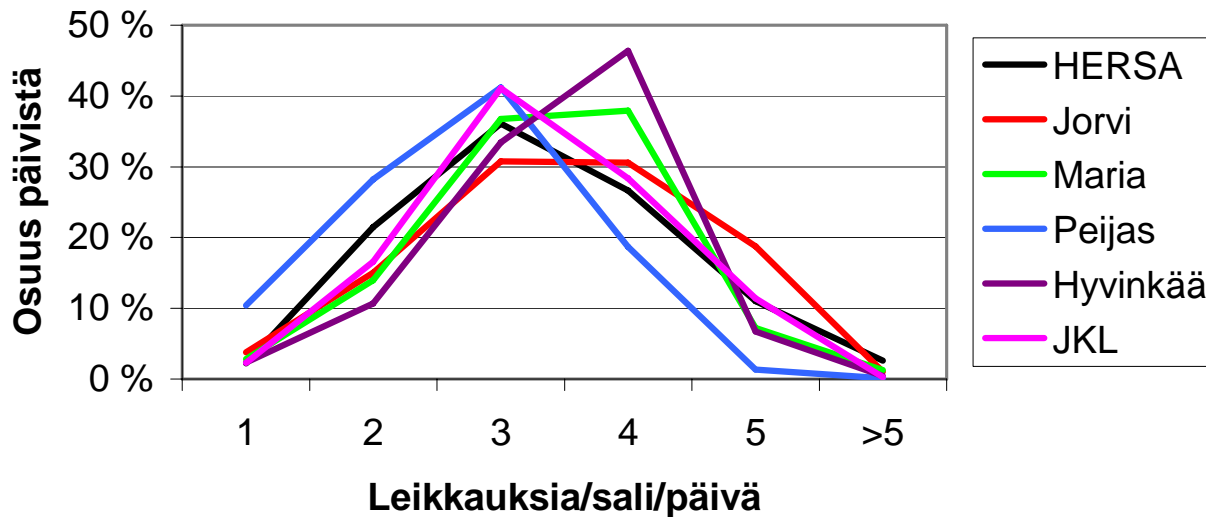
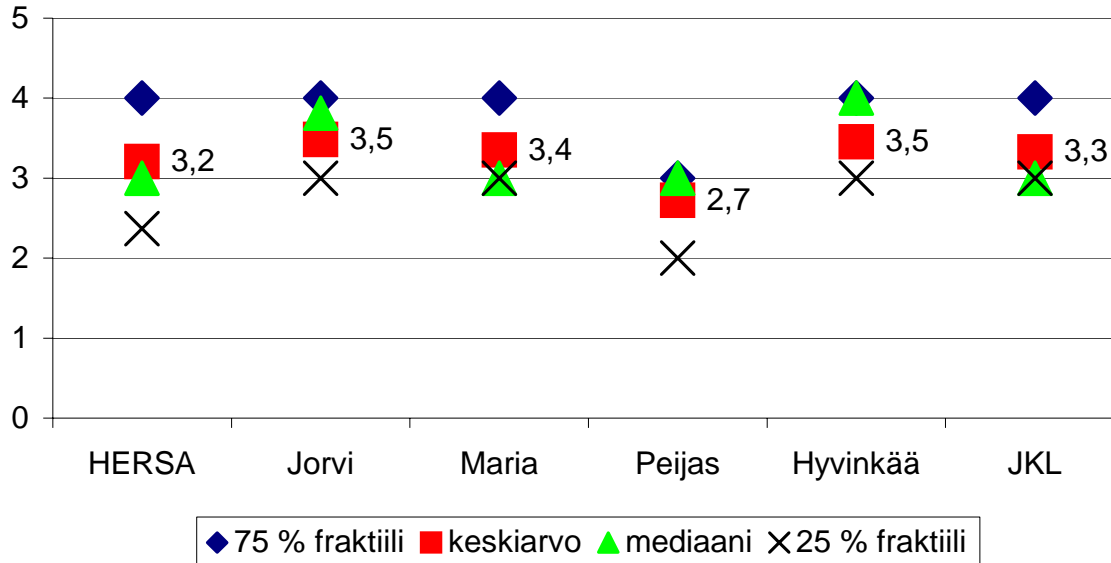

Leikkaussalien käyttöasteet kirurgian päiki-päivinä

- Analyysi ei sisällä tyhjiä salipäiviä
- Saleissa
  - 1/3 leikkausaikaa
  - 1/3 valmisteluja ja jälkitoimia
  - 1/3 sali ilman potilasta (siivousta / sali tyhjänä)
- Erot sairaaloiden välillä merkittäviä
  - Salien käyttöasteessa (potilas salissa virka-aikana, raaka käyttöaste) noin 15 %
  - Kirurgisessa käyttöasteessa (leikkausajan suhde käytössä olevaan saliaikaan) yli 10 %
- Sairaalat jakaantuneet selvästi kahteen ryhmään
  - Hersa, Jorvi ja Maria
  - Peijas, Hyvinkää ja Jyväskylä

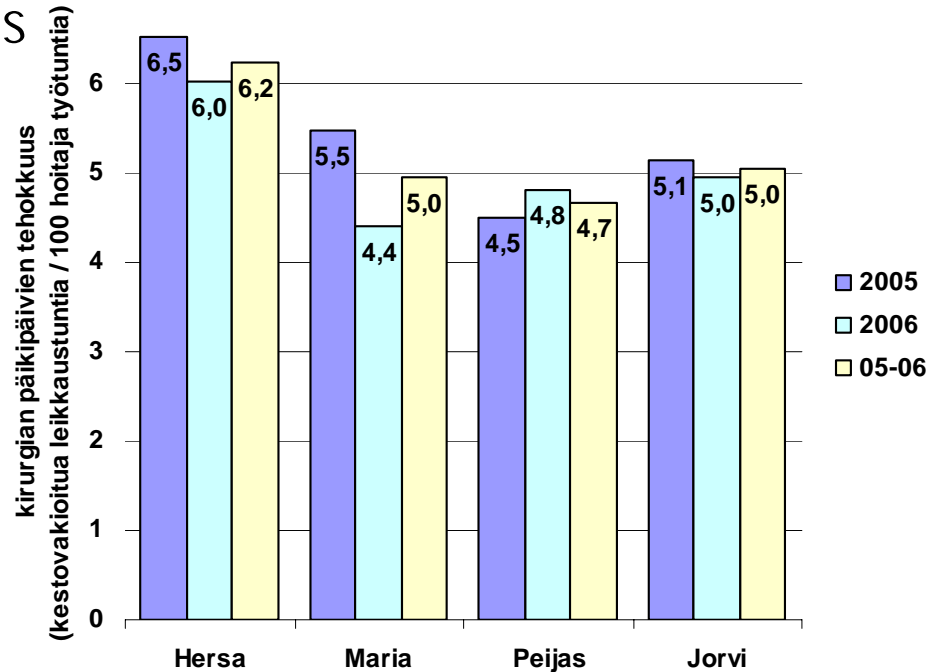
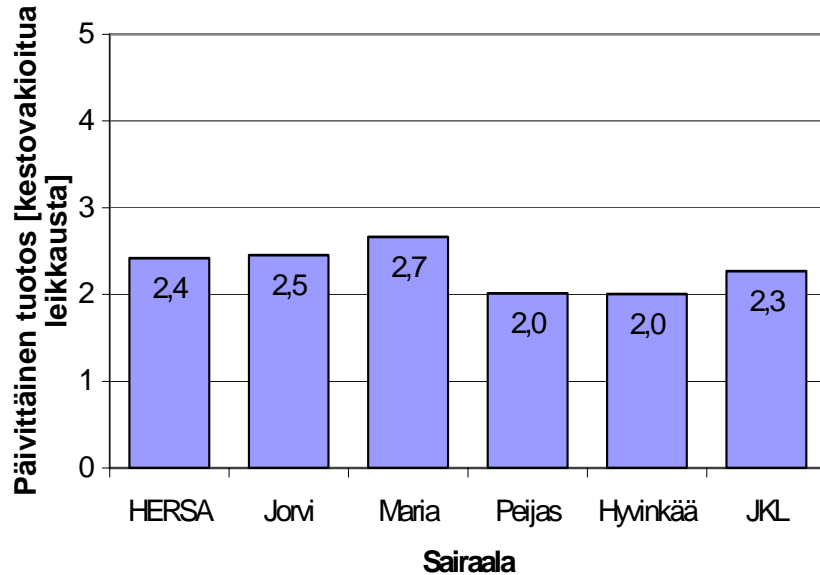
Salikohtaiset leikkausmäärät (virka-aika)

- Leikkausmäärät vähäisiä ottaen huomioon leikkausten keskimääräinen kesto
- Hajonta suurta huomioiden leikkausten kesto
- Verrattuna esim. tekonivelkirurgian tuotantoon, leikkausmäärien pitäisi olla n. 4-6 / päivä
- Peijaksen ero Jorviin ja Hyvinkääseen lähes 30 % (0,8 leikkausta)
  - SALIA KOHTI mahdollista lisätä tuotantoa n. 160-180 leikkausta vuodessa
  - 5 salia kohden n. 900 leikkausta vuodessa

Kirurgian päiki-päivien tuotos ja tehokkuus

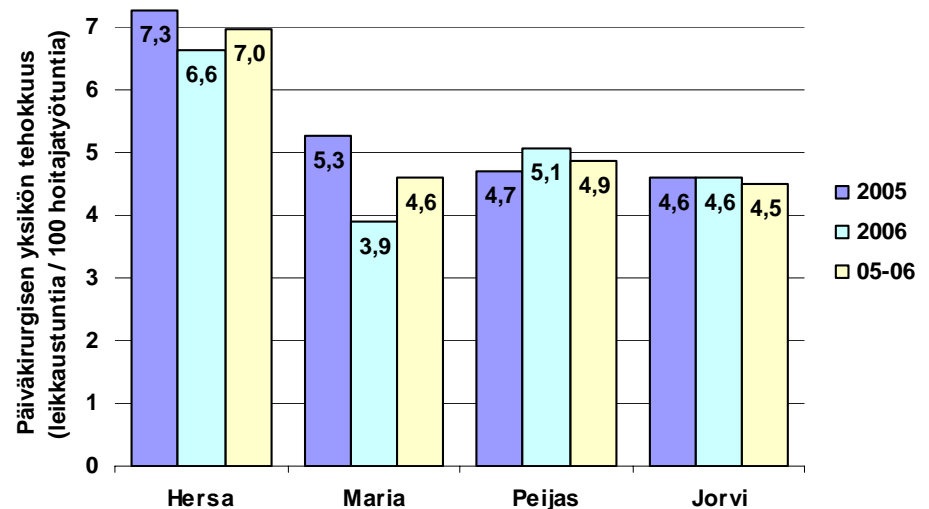
- Tuotos laskettu, koska se kuvaa leikkausmääriä paremmin salien tuotosta
  - Erot yli 30 % parhaan ja huonoimman välillä
  - Vuositasolla ero merkitsee salia kohti noin 200 päiväkirurgista leikkausta (á 40min)
- Mittari kuvaa, montako keskiarvoltaan yhden tunnin mittaista leikkausta tuotetaan salipäivänä
- Mariassa ja Jyväskylässä "leikkausnopeus" näyttäisi olevan hieman keskimääräistä nopeampi ja Hyvinkäällä hitaampi, muutoin vakiointi ei muuta "leikkausmäärien järjestystä"

- Tehokkuudessa suhteutettu tuotos leikkausyksikön resursseihin (mukana vain hoitajat)
  - Erot yli 45 % parhaan ja huonoimman välillä
- Mittari kuvaa, montako leikkaustuntia sadalla hoitajatyötunnilla saadaan tuotettua (virka-aikana)
- Herttoniemi selvästi tehokkain yksikkö
  - Käynnistynyt vuonna 2005 "vajailla resursseilla"
- Jori ja Peijas samalla keskenään tasolla
- Mariassa tehokkuus laskee huomattavasti vuonna 2006
  - Henkilöstö ei laske samassa suhteessa kuin salikapasiteetti (9% vs. 33%)
- Peijaksessa positiivinen kehitys, Jori ennallaan

Päikiyksiköiden tehokkuus ja kustannukset (mukana vain hoitajatyö)

		Euroa /		Työtuntia /	
		salitunti	salipäivä	salitunti	salipäivä
Hersa*	2005	181 €	851 €	7,5	35,2
	2006	217 €	1 008 €	9,0	41,8
	05-06	200 €	935 €	8,3	38,7
Maria	2005	241 €	1 123 €	10,4	48,3
	2006	315 €	1 574 €	12,2	61,0
	05-06	274 €	1 315 €	11,2	53,7
Peijas	2005	256 €	1 070 €	10,7	44,8
	2006	243 €	1 002 €	10,1	41,7
	05-06	249 €	1 031 €	10,4	43,0
Jorvi	2005	272 €	1 133 €	11,5	47,8
	2006	283 €	1 197 €	11,7	49,4
	05-06	277 €	1 165 €	11,6	48,6

- Mariassa, Peijaksessa ja Jorvissa työtunnit ja kustannukset tehdyn työn hinta –raportista
  - Yksiköiden tuotoksessa huomioitu kaikki toimenpiteet (myös muu kuin kirurgia, Jorvissa ja Peijaksessa erilainen casemix (mm. silmät, lapset yms.) saattaa vaikuttaa tunnuslukuihin)
  - Herttoniemen osalta mukana ainoastaan virka-aikana tehdyt toimenpiteet (ei jononpurkua), työtunnit (1437h/sh/vuosi) ja kustannukset (24€/h) arvioitu yhdistämällä muiden sairaaloiden haastattelutietoja kustannusraporttiin ja arvioimalla sen perusteella Herttoniemeen vastaavat luvut muiden keskiarvoista*
- Herttoniemi yksikkönä selvästi kustannustehokkain (mikäli lääkäryö ei merkittävästi vaihtele)
- Jorvissa tilanne vuosien välillä ennallaan, Peijaksessa positiivinen kehitys
- Mariassa tehokkuutta laskee erittäin paljon yhden salin sulkeminen vuoden 2006 huhtikuussa
  - Resurssit eivät vähene läheskään samassa suhteessa (salit -33 %, hoitajat -9 %)
  - Vielä vuonna 2005 Maria selkeästi toiseksi tehokkain yksikkö
- Tukee johtopäätöstä, jonka mukaan Päikiin ja Lyhkiin suunniteltu ja erikoistunut pienehkö yksikkö (4 salia) voi toimia selvästi sekayksikköä tehokkaammin

Leikkausten peruutukset vuonna 2006

	HERSA	Jorvi	Maria	Peijas
Peruttujen leikkausten osuus	3,64 %	3,73 %	5,15 %	6,00 %

- Jorvista ja Peijaksesta poimittu yleisimpiä peruutuksen syitä (Tarkemmat syyt saatiin kerättyä vain näistä sairaaloista):
  - Sairaalan resursseista johtuva
  - Ei leikattavaa / leikkausindikaatio
  - Potilas syönyt
  - Potilas ei halua tulla / ei tavoiteta
  - Akuutti sairaus

- Esim. Peijaksessa n. 40 % peruuntui resurssien tai huonon suunnittelun takia, n. 50 % potilaista johtuvista syistä (yleisimmät: ei leikkauskelpoinen 13 %, ei leikkausindikaatiota 12 % tai potilas sairas 10 %) ja 10 % muista syistä

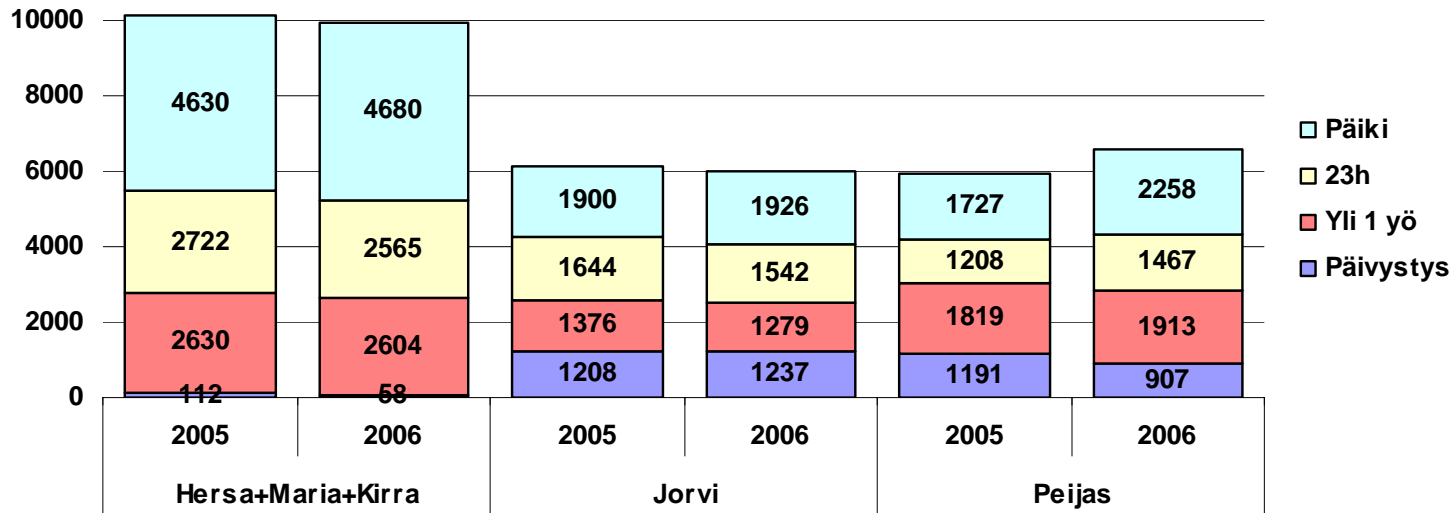

Yhteenvetoa

- ❑ Erot toimintaprosesseissa vähäisiä sairaaloiden välillä
- ❑ Leikkaussaleissa 1/3 leikkausaikaa, 1/3 muuta saliaikaa (valmistelut & jälkitoimet) ja 1/3 sali tyhjänä (siivous & tyhjä aika)
- ❑ Keskimääräinen tuotos pieni
- ❑ Päivittäinen vaihtelu suurta
  - Huomion tulisi kiinnittyä ensi vaiheessa päiviin, joina salien aikataulutukset heikkoa
- ❑ Potentiaalia kehittää esim. salin ulkopuolisia valmisteluja tai vaihtosalikäytäntöä

Päiväkirurgisten hoitojaksojen tarkastelu

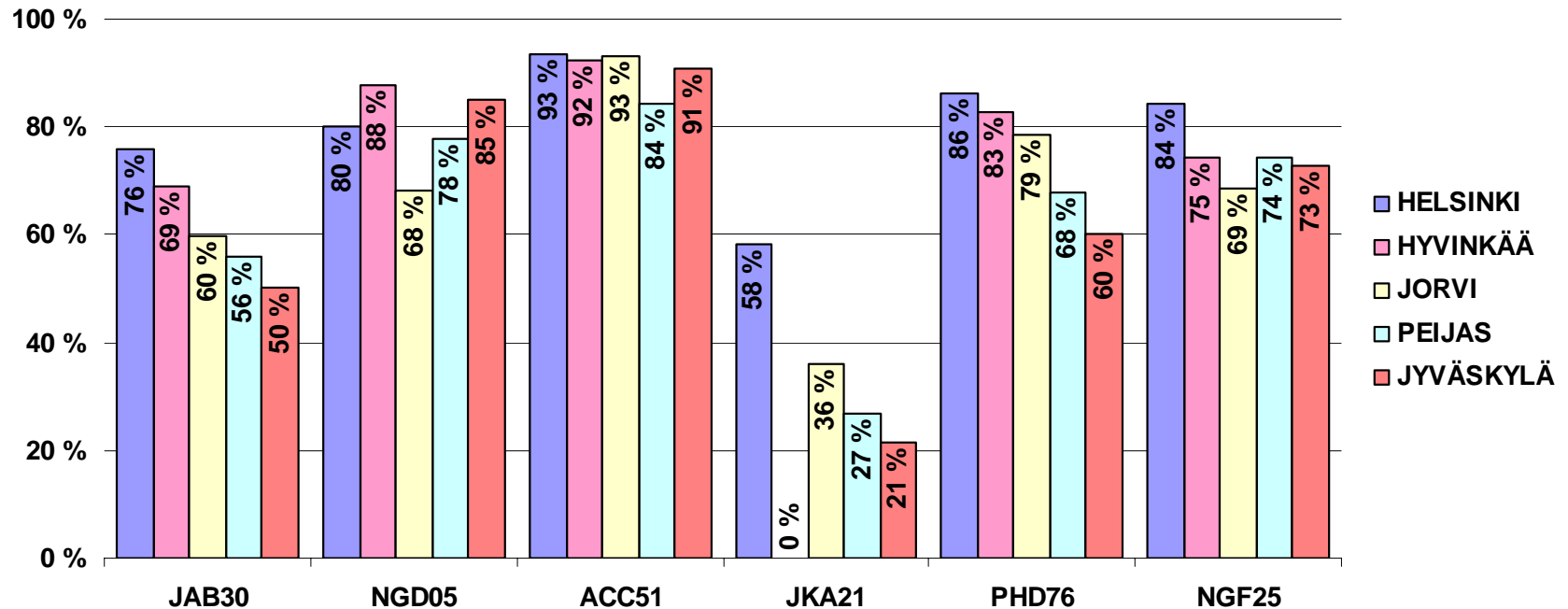

	Hersa+Maria+Kirra		Jorvi		Peijas		HYKS (mukana olevat)	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Päivystys	1 %	1 %	20 %	21 %	20 %	14 %	11 %	10 %
Yli 1 yö	26 %	26 %	28 %	27 %	38 %	34 %	30 %	29 %
23h	27 %	26 %	33 %	32 %	25 %	26 %	28 %	28 %
Päiki	46 %	48 %	39 %	41 %	36 %	40 %	42 %	44 %

- Päiväkirurgian osuus kasvanut vuosittain maltillisesti
  - Peijaksessa suuri kasvu → uusi yksikkö
- Tarkastelluissa HYKS-yksiköissä päivystyksen rooli ei ole suuri
- Enintään yhden yön kirurgian osuus vuonna 2006 tarkastelluissa HYKS:n yksiköissä 70 % elektiivisistä toimenpiteistä
  - Vajaa 15 000 toimenpidettä tutkituissa yksiköissä

Päiväkirurgian osuudet suurimmissa elektiivisen päiväkirurgian toimenpiteissä (6 suurinta, 41 % tutkittujen HYKS-sairaaloiden päiväkirurgian volyyymistä)

JAB30 - Nivustyrän korjaus keinoaineella

NGD05 - Polven nivelkierukan osan poisto ASKO

ACC51 - Keskihermon vapautus

JKA21 - Sappirakon poisto LAP

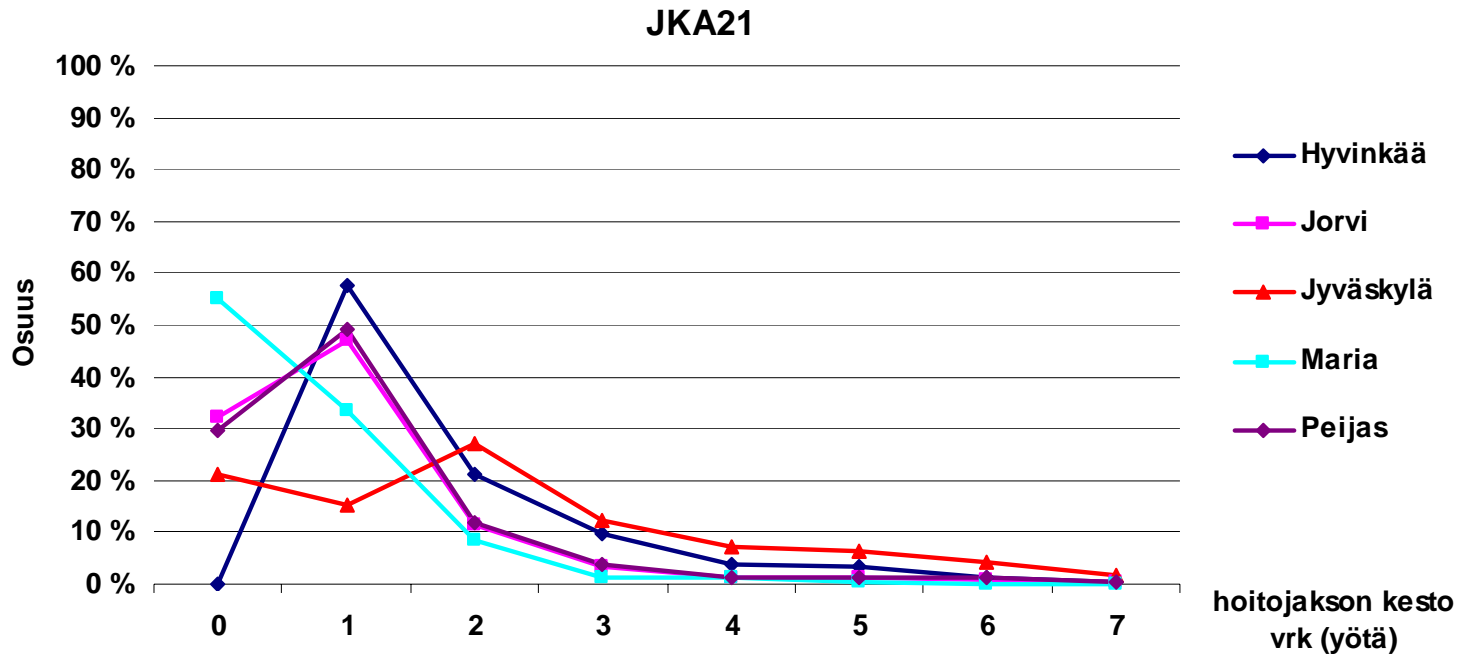
PHD76 - Ison safeenalaskimon poistaminen

NGF25 - Polvinivelen dÈbridement ASKO

- Erot sairaaloiden välillä suuria
- Helsingissä (Herttoniemi, Kirurginen sairaala ja Maria) päiväkirurgian osuus on kaikissa ryhmissä suurin tai lähellä suurinta
  - Jyväskylän osuudet yleensä hyvällä tasolla, missään ei kuitenkaan suurin

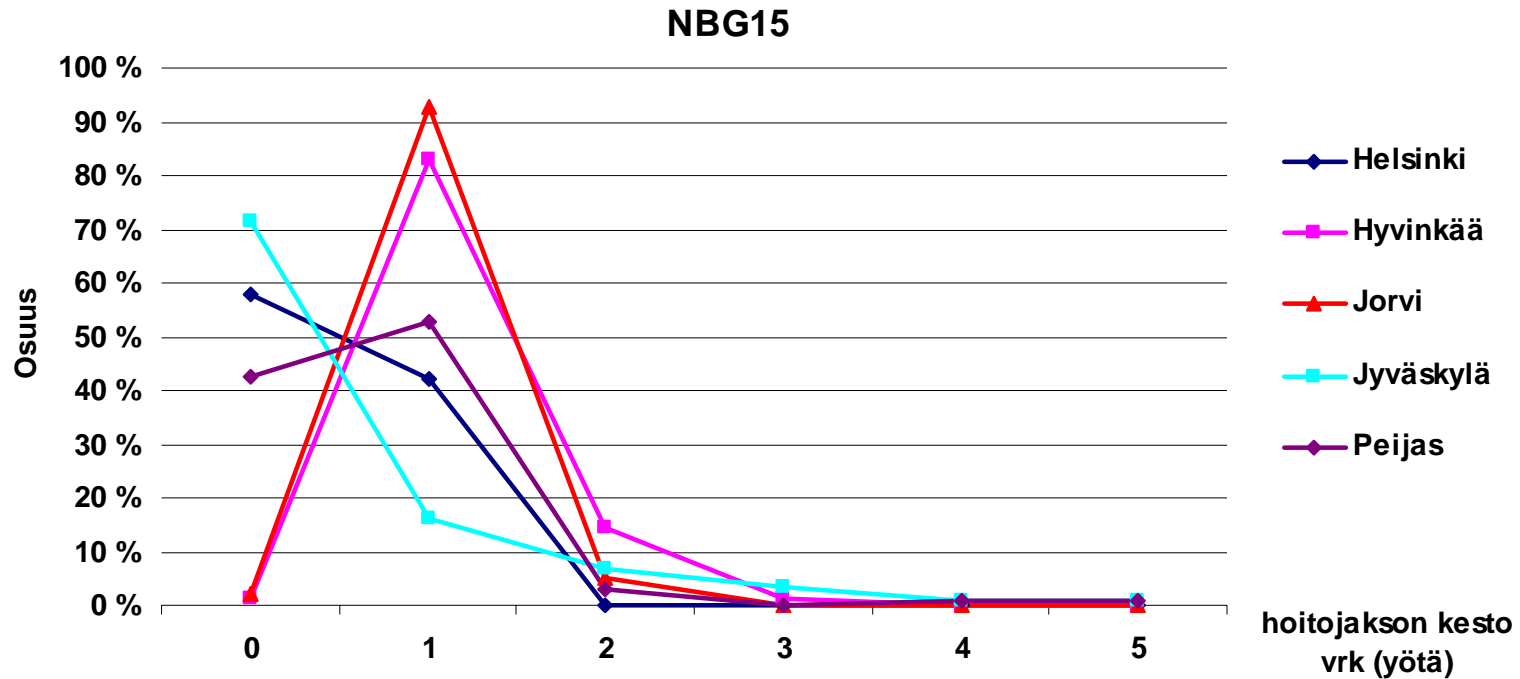
Hoitojaksojen jakaumat (Sappirakon poisto LAP)

JKA21	Helsinki	Hyvinkää	Jorvi	Jyväskylä	Peijas
Keskim. hoitoaika	0,6	1,5	0,8	2,6	1,2
LKM / vuosi	443	193	311	268	244

- Mariaa ja Jyväskylää lukuun ottamatta tyypillinen potilas viettää yhden yön sairaalassa
- Hyvinkäällä kaikki potilaat yöpyvät
  - Aiemmin leikattu myös päivinä, siirrytty kuitenkin takaisin perinteiseen vuodeosaston kautta leikkaamiseen
- Keskimääräisissä hoitojaksoissa (=vuodeosaston kuormitus) suuret erot sairaaloiden välillä

Hoitojaksojen jakaumat (Olkalisäkkeen avarrus tähystyksessä)

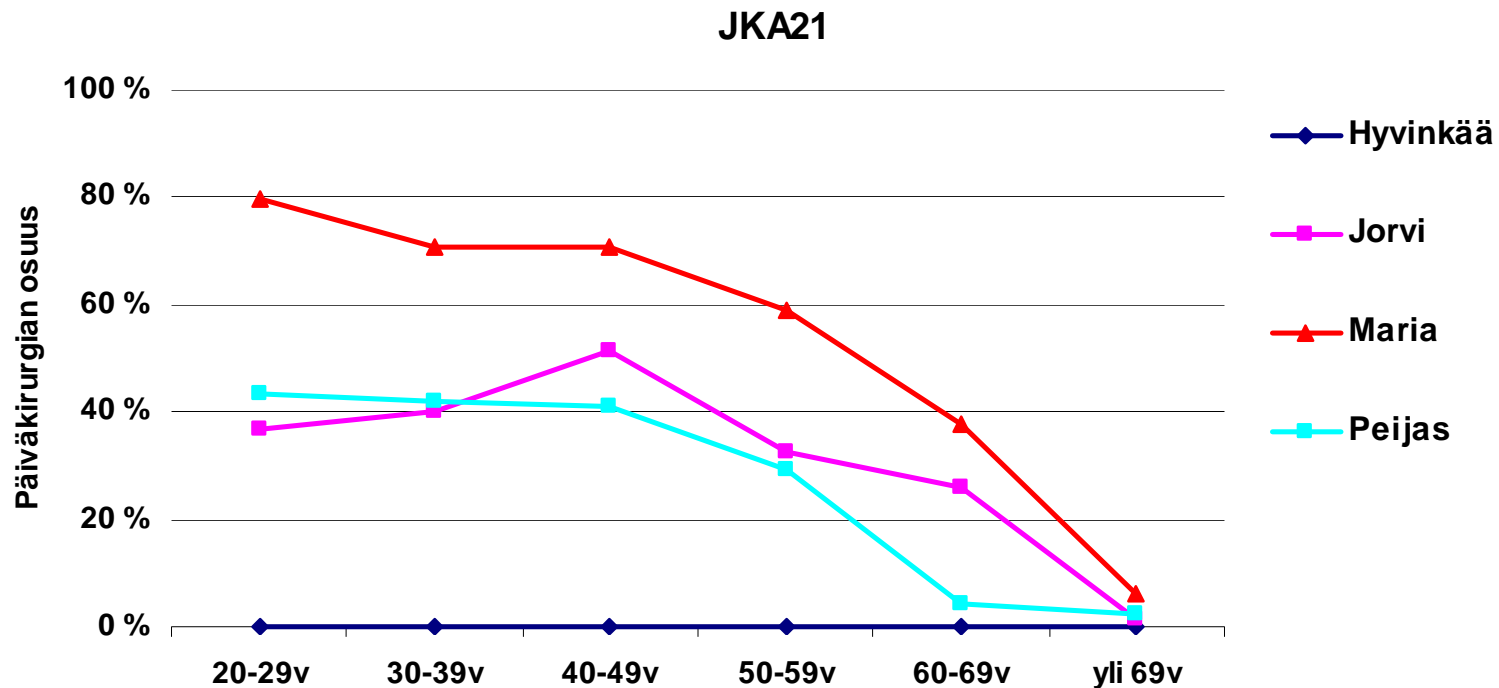

NBG15	Helsinki	Hyvinkää	Jorvi	Jyväskylä	Peijas
Keskim. hoitoaika	0,4	1,2	1,0	0,5	0,7
LKM / vuosi	242	77	139	135	127

- Jakaumissa merkittäviä eroja sairaaloiden välillä
  - Jyväskylässä ja Helsingissä pääosin päiväkirurgiana
  - Jorvissa ja Hyvinkäällä kaikki osaston kautta

Päiki osuus ikäryhmittäin (Sappirakon poisto LAP)

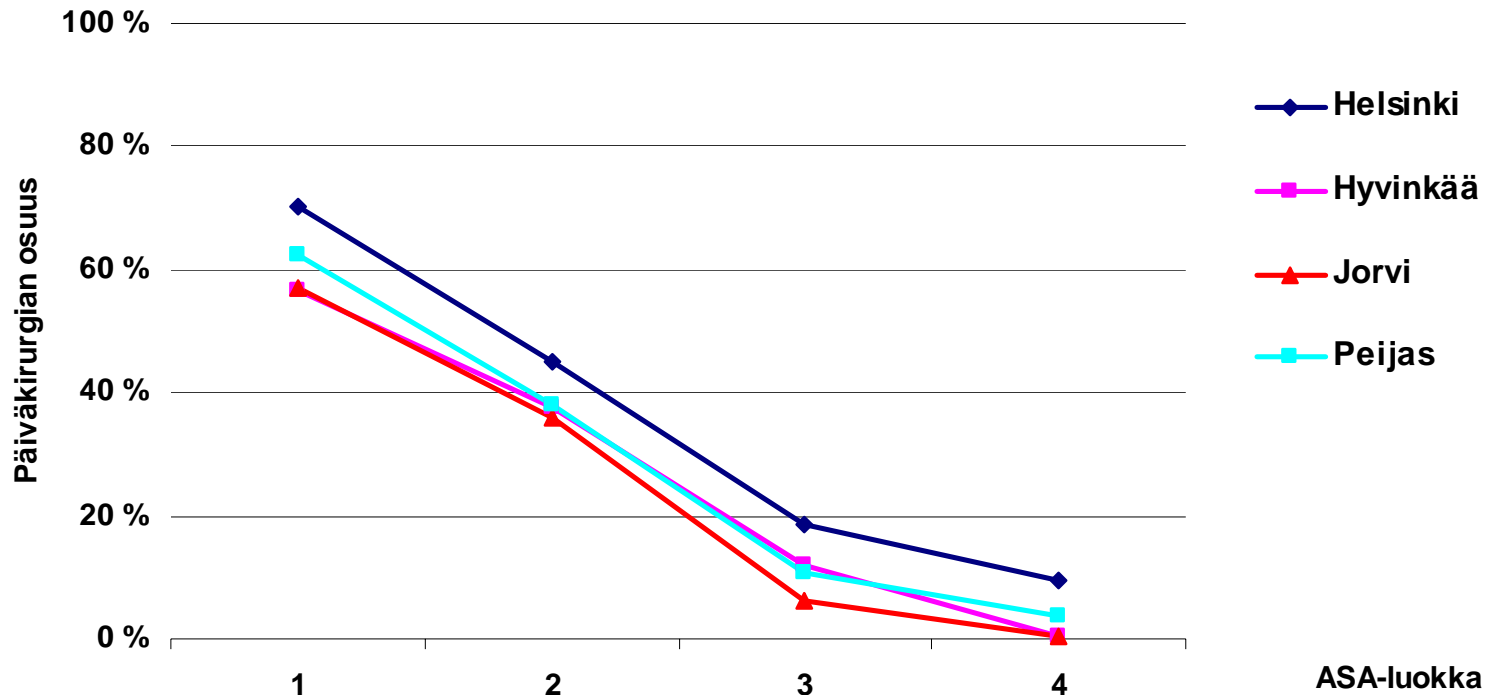

- Päiväkirurgisten potilaiden osuus laskee kaikissa sairaaloissa iän myötä
  - Kuitenkin Mariassa 60-69-vuotiaiden osuus on sama kuin Jorvissa ja Peijaksessa alle 40-vuotiailla
- Hyvinkäällä kaikki potilaat yöpyvät
  - Aiemmin leikattu myös päikinä, siirrytty kuitenkin takaisin perinteiseen vuodeosaston kautta leikkaamiseen

ASA-luokan vaikutus päiväkirurgian osuuteen

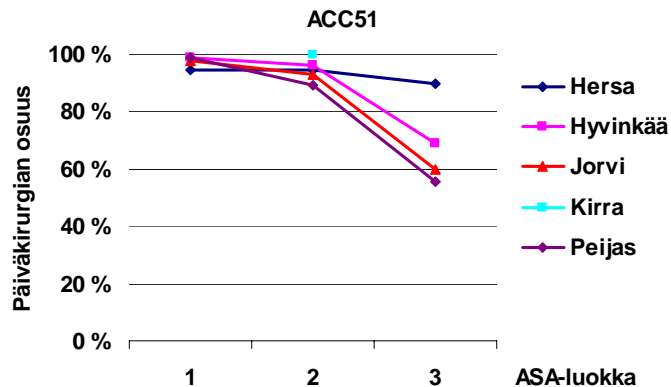
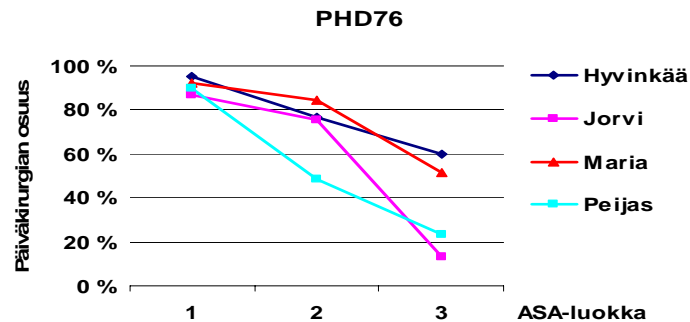
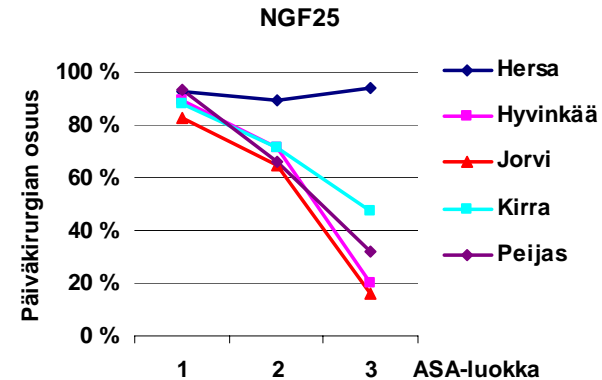
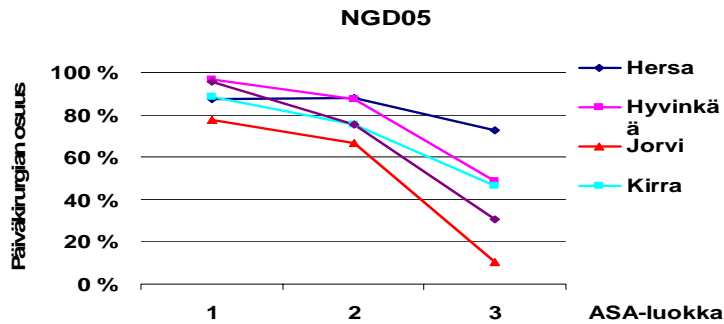
KAIKKI ELEKTIIVISET

- Helsingin sairaaloissa päiväkirurgian osuus on kaikissa ASA-luokissa tasaisesti Jorvin ja Peijaksen yläpuolella
  - Päiväkirurginen materiaali on huonompikuntoista kuin verrokkisairaaloissa
  - Päiväkirurgian osuuden nostaminen kaikissa ASA-luokissa Helsingin sairaaloiden tasolle merkitsisi vuositasolla Jorvin tapauksessa noin 550 ja Peijaksessa noin 400 päiväkirurgista toimenpidettä enemmän

ASA-tarkastelu toimenpidekohtaisesti

- Päikiosuudet noudattavat pääpiireteissään samoja säännönmukaisuuksia kuin elektiivinen kirurgia yleensä
  - Helsingin sairaaloissa yleensä korkeimmat osuudet ASA-luokittain (keskittyminen)
  - ASA-luokat eivät selitä päiväkirurgian osuuksien eroja
- Ainakin tietyissä toimenpiteissä vaikuttaa siltä, että Helsingin sairaaloissa ASA3 leikataan "herkemmin" päiväkirurgisena kuin Peijaksessa ja Jorvissa
  - Eri erikoisaloille allokoitujen leikkauspäivien rigiditeetti?
  - Vuodeosastoilla ja isossa leikkausyksikössä tilaa?

4. Päiväkirurgian lisäämispotentiaali

Päikin kehitysnäkymät (Punnosen luvut)

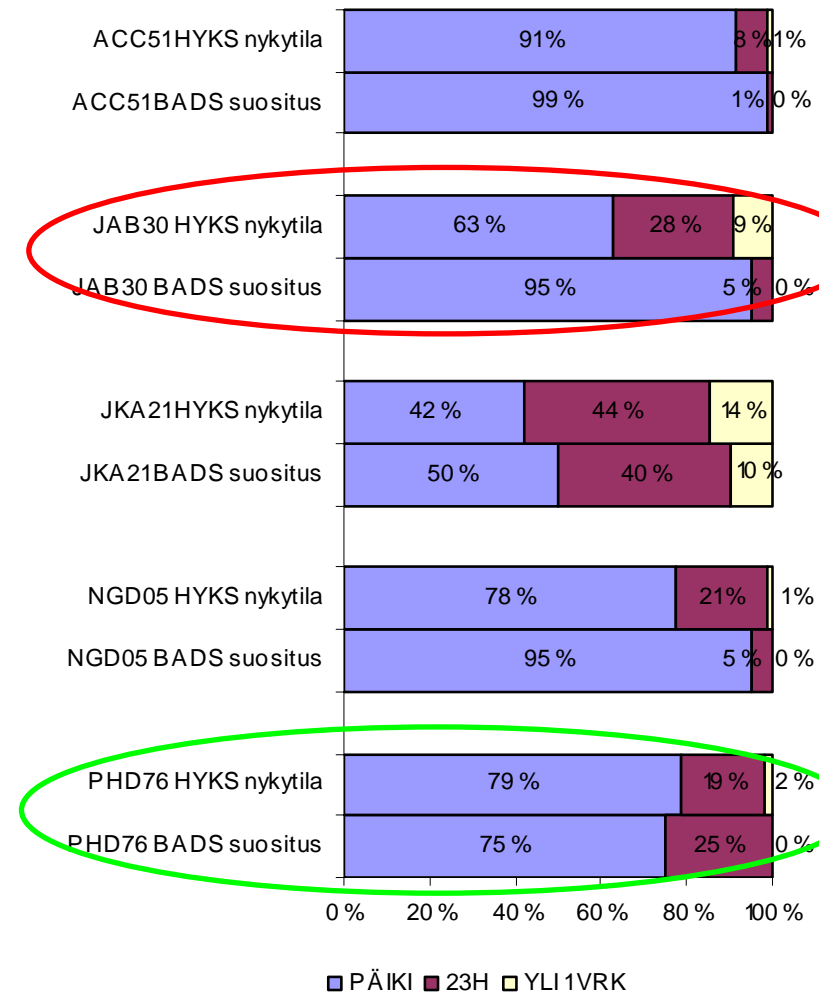
- Parhaissa sairaaloissa (Keski-Suomi, Savonlinna, Etelä-Karjala ja Kanta-Häme) päiväkirurgian osuus elektiivisestä kirurgiasta oli 46-48 % vuoden 2007 kahdella ensimmäisellä kolmanneksella
  - Näistä ainakin Keski-Suomi on haastattelujen perusteella hyvin vertailukelpoinen (vähän eteenpäin lähetettyjä potilaita)
- HYKS sairaanhoitoalueella vastaava osuus oli 37 % (6676 päiväkirurgista leikkausta)
- Osuuden nostaminen 45 prosenttiin kasvattaisi päiväkirurgian lukumäärää noin 2300 leikkauksella vuodessa
  - Tällöin päiväkirurgiana suoritettaisiin noin 13.500 kirurgista toimenpidettä muun elektiivisen kirurgian määrän ollessa noin 16.500 toimenpidettä
  - Vastaavat luvut aiempina vuosina (päiki/muu elekt. kirurgia):
    - 2006: 10.136 / 19.173
    - 2005: 9.851 / 22.050
  - Kokonaisleikkausmäärä laskussa
    - Jononpurku vuonna 2005
    - Yhtenäiset leikkausaiheet
    - Lievä hoitajavaje

Päikin kehitysnäkymät (BADS & NHS)

- Isossa-Britanniassa päiväkirurgian tavoitetasoksi asetettu 75% elektiivisestä kirurgiasta (*NHS Modernisation Agency*)
    - Todennäköisesti elektiivisellä kirurgialla ei välttämättä tarkoiteta täysin samaa kuin Suomessa?
    - Elektiivisen kirurgian normiksi päiväkirurgia, ei vuodeosastokirurgia
  - HYKS alueella nykyisellään päiväkirurgiaa ja yhden yön kirurgiaa noin 70 % elektiivisestä kirurgiasta (tarkastelluissa sairaaloissa)
    - Osuutta mahdollista nostaa huomattavasti
  - Viereisessä kuvassa verrattu muutamien yleisten päiväkirurgisten toimenpiteiden osuuksia BADS suosituksiin (*The British Association of Day Surgery*)
    - Useimmissa toimenpideryhmissä on parannettavaa
    - Joissain ollaan kuitenkin suosituksessa, jopa yli
- suositukset ovat saavutettavissa

HYKS nykytila (2006) ja BADS suositus muutamissa toimenpiteissä

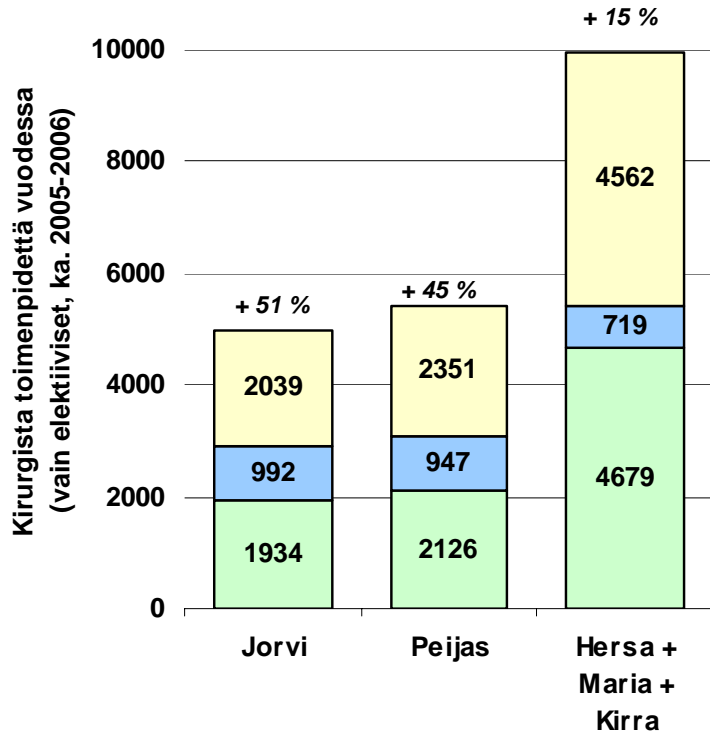

Tarkastelu toimenpideryhmittäin – benchmarking muihin yksiköihin

- ❑ Vertailemalla päiväkirurgian osuuksia HYKS:n omien yksiköiden sekä Hyvinkään ja Jyväskylän sisällä olisi mahdollista kasvattaa päiväkirurgian osuutta HYKS-alueella (mukana olleet yksiköt) noin 13 prosenttiyksikköä (43 % → 56 %), jolloin päiväkirurgiana tehtävien toimenpiteiden lukumäärä lisääntyisi nykyisellä volyyymillä yli 30 %
- ❑ Potentiaalista puolet selittyy HYKS:n sisäisellä ja toinen puoli ulkoisella "oppimisella" (=parhaiden käytäntöjen kopioiminen toisesta yksiköstä)
  - 40 % selittyy Jorvin ja Peijaksen "oppimiselle" Helsingin sairaaloista
  - 32 % HYKS:n oppimisella Jyväskylästä
  - 17 % HYKS:n oppimisella Hyvinkäältä
  - 10 % Helsingin sairaaloiden oppimisella Jorvista ja Peijaksesta
- ❑ Laajempi vertailu kasvattaa potentiaalia entisestään → nyt verrattu ainoastaan kahteen HYKS:n ulkopuoliseen yksikköön, joista toinen HUS:n oma
  - Kotimaiset huiput
  - Ulkomaat

Päiväkirurgian lisäämispotentiaali on yli kolmannes verrattuna nykyiseen

- Jää edelleen vuodeosaston kautta toteutettavaksi
- Päiväkirurgian lisäyspotentiaali (siirto vuodeosastolta päikiin)
- Päiväkirurgiana 2005-2006 aikana

- HYKS-alueella suurin osa päiväkirurgian lisäämispotentiaalista on Jorvissa ja Peijaksessa
  - Molemmissa mahdollista lisätä päiväkirurgiana tehtävien toimenpiteiden määrää noin puolella (mikäli päivitykset huomioidaan, lisäyspotentiaali on 60-70 %)
  - Tarkastelluissa Helsingin sairaaloissa potentiaali on noin 15 %
- Koko HYKS-alueella päiväkirurgian lisäämispotentiaali on vuositasolla noin 2700 leikkausta (yli 30 %)
  - Jos oletetaan, että päiväkirurginen toimenpide on 274 euroa vuodeosaston kautta tehtävää edullisempi (Ecomed, 5 yleisintä) on laskennallinen säästöpotentiaali vuodessa yli 0,7 miljoonaa euroa.
- Sekä kirjallisuuden että käytännön perusteella on odotettavaa, että yhä useampia toimenpideryhmiä tulee päiväkirurgian piiriin. Ei välttämättä lukumääräisesti suuria määriä.

Päiväkirurgian lisäämispotentiaali toimenpideryhmittäin (yli 80 % potentiaalista)

		Nykytila (HYKS)			"Best practise"			Lisää päikiä / vuosi		Suurin päiki- osuus
		LKM	Päiki lkm	Päiki %	Ei päiki	Päiki lkm	Päiki %	LKM	%yks	
NBG	Olkapään nivelien muovaukset/luudutukset	557	147	26 %	188	369	66 %	223	40 %	Jyväskylä
BAA	Kilpirauhasen leikkaukset	207	0	0 %	13	194	94 %	194	94 %	Jyväskylä
HAB	Rintarauhasen osittaiset poistot	342	156	46 %	0	342	100 %	186	54 %	Helsinki
NHK	Jalkaterän luuleikkaukset	577	286	50 %	126	451	78 %	165	29 %	Hyvinkää
JKA	Sappirakon leikkaukset	1057	440	42 %	480	577	55 %	138	13 %	Helsinki
NHG	Nilkka/jalkateränivelmuovaukset/luudutuk	532	136	26 %	268	264	50 %	128	24 %	Hyvinkää
NGD	Polven nivelkierukkaleikkaukset	1247	950	76 %	172	1075	86 %	125	10 %	Hyvinkää
JAB	Nivustyrän leikkaukset	1487	908	61 %	466	1021	69 %	113	8 %	Helsinki
NBE	Olkapään nivelkapseli/-sideleikkaukset	229	49	21 %	108	121	53 %	72	31 %	Jyväskylä
NGF	Polven nivelkalvo-/nivelerustoleikkaukset	624	475	76 %	83	541	87 %	66	11 %	Hyvinkää
NGE	Polven nivelside- ja kapselileikkaukset	181	37	20 %	81	100	55 %	63	35 %	Jyväskylä
JHB	Peräpukama/limakalvoprolapsileikkaukset	215	111	52 %	52	163	76 %	52	24 %	Peijas
NDG	Ranne-/käsinvälielien muovaukset/luudutuks	211	94	45 %	70	140	67 %	46	22 %	Jorvi
PHD	Laskimoiden poistot	695	548	79 %	102	593	85 %	45	7 %	Helsinki
NBL	Olkapään/-varren lihas-/jänneleikkaukset	206	33	16 %	129	77	38 %	45	22 %	Jyväskylä
KFD	Kivespussin poistoleikkaukset	247	181	73 %	24	222	90 %	41	17 %	Jorvi
PJD	Imusolmukkeiden poistoleikkaukset	59	13	21 %	16	43	72 %	30	51 %	Jyväskylä
JAF	Napatyrän leikkaukset	376	204	54 %	143	232	62 %	28	7 %	Helsinki
HAE	Rinnan korjaus poiston/aplasian vuoksi	52	15	29 %	10	42	80 %	27	51 %	Jorvi
BBA	Lisäkilpirauhasen leikkaukset	27	1	4 %	2	25	93 %	24	89 %	Jyväskylä
NBJ	Olkapään/olkavarren murtumaleikkaukset	38	3	7 %	13	25	67 %	23	60 %	Helsinki
JAH	Vatsaontelo,tutkimusleikkaukset/aukaisut	76	4	5 %	51	25	33 %	21	28 %	Jyväskylä
NBA	Olkapää/olkavarsieksplorat/tähystykset	115	29	25 %	65	50	43 %	21	18 %	Helsinki
QBE	Vartaloiho/subkutis, muutospoistot/korjau	372	276	74 %	77	295	79 %	20	5 %	Helsinki
QDE	Alaraajaiho/subkut muutosten poisto/korj	52	24	45 %	9	43	82 %	19	37 %	Helsinki
ACC	Ääreishermostojen toimintahäiriökorjaukset	941	825	88 %	97	844	90 %	19	2 %	Jyväskylä
NHU	Nilkka/jalkateräistute-/fiksaatiopoistot	206	151	73 %	37	169	82 %	19	9 %	Peijas
JFB	Ohut- ja paksusuolen typistysleikkaukset	299	0	0 %	280	19	6 %	19	6 %	Jyväskylä
UJF	Ohut- ja paksusuolen tähystykset	42	10	24 %	14	28	67 %	18	43 %	Jorvi
KGH	Siittimen korjaavat/muovausleikkaukset	205	155	76 %	33	171	84 %	17	8 %	Jorvi
NDM	Käden jännetuppi-/muut pehmytkudosleikka	429	359	84 %	53	375	88 %	17	4 %	Helsinki
HAD	Rintarauhasen muodon korjausleikkaukset	55	24	43 %	15	40	73 %	17	30 %	Jorvi
JHD	Peräaukkolaajennus/sulkijalihaskatkaisut	228	103	45 %	109	119	52 %	16	7 %	Helsinki
NBT	Olkapään/-varren erityiset/muut leikkauk	91	66	72 %	10	80	89 %	15	17 %	Helsinki
NHM	Jalkaterän muut pehmytkudosleikkaukset	103	80	78 %	9	94	91 %	14	14 %	Peijas

Sairaalakohtainen kehityspotentiaali: Jorvi

TP-Koodin alku	Toimenpiteen kohde	Päikin lisäys potentiaali / vuosi	Osuus potentiaalista
NB	Lapaluu, solisluu, olkanivel ja olkavarsi	166	18 %
NG	Polvi ja sääri	144	16 %
BA	Kilpirauhanen	100	11 %
HA	Rintarauhasen toimenpiteet	88	10 %
JA	Vatsanpeitteet, vatsakalvo ja vatsapaita	85	9 %
NH	Nilkka ja jalkaterä	74	8 %
JH	Peräaukko ja ympäröivät rakenteet	65	7 %
JK	Sappitiet	56	6 %
PH	Laskimot	20	2 %
ND	Ranne ja käsi	19	2 %
TOP 10 yhteensä		816	89 %
<i>Loput yhteensä</i>		<i>103</i>	<i>11 %</i>

- Vuositasolla päiväkirurgiaa olisi benchmarkauksen avulla mahdollista nostaa yli 900 toimenpiteellä (51 %, mukana ainoastaan elektiiviset toimenpiteet)
  - Viikossa 21 päikitoimenpidettä enemmän, päivässä 4,4 (jos yksikkö toimii 10kk vuodessa)
- Lisäyspotentiaali jakaantuu tukielin- ja pehmytkudoskirurgian kesken puoliksi
- Jos päiväkirurginen toimenpide oletetaan 274 euroa vuodeosaston kautta tehtävää edullisemmaksi, olisi vuotuinen kustannussäästö yli 250.000 euroa

Sairaalakohtainen kehityspotentiaali: Peijas

TP-Koodin alku	Toimenpiteen kohde	Päikin lisäys potentiaali / vuosi	Osuus potentiaalista
HA	Rintarauhasen toimenpiteet	145	16 %
NB	Lapaluu, solisluu, olkanivel ja olkavarsi	120	14 %
JK	Sappitiet	83	9 %
BA	Kilpirauhanen	75	8 %
JA	Vatsanpeitteet, vatsakalvo ja vatsapaita	73	8 %
NG	Polvi ja sääri	73	8 %
NH	Nilkka ja jalkaterä	55	6 %
PH	Laskimot	31	3 %
ND	Ranne ja käsi	24	3 %
PJ	Imusuonijärjestelmä	23	3 %
TOP 10 yhteensä		702	79 %
<i>Loput yhteensä</i>		<i>188</i>	<i>21 %</i>

- Vuositasolla päiväkirurgiaa olisi benchmarkauksen avulla mahdollista nostaa noin 900 toimenpiteellä (45 %, mukana ainoastaan elektiiviset toimenpiteet)
  - Viikossa 21 päikitoimenpidettä enemmän, päivässä 4,3 (jos yksikkö toimii 10kk vuodessa)
- Lisäyspotentiaalista tukieliinkirurgiaa noin kolmasosa, pehmytkudoskirurgiaa kaksi kolmasosaa
- Jos päiväkirurginen toimenpide oletetaan 274 euroa vuodeosaston kautta tehtävää edullisemmaksi, olisi vuotuinen kustannussäästö yli 240.000 euroa

Sairaalakohtainen kehityspotentiaali: Herttoniemi, Maria ja Kirurginen sairaala

TP-Koodin alku	Toimenpiteen kohde	Päikin lisäys potentiaali / vuosi	Osuus potentiaalista
NH	Nilkka ja jalkaterä	233	32 %
NB	Lapaluu, solisluu, olkanivel ja olkavarsi	126	18 %
NG	Polvi ja sääri	92	13 %
ND	Ranne ja käsi	66	9 %
KF	Kivekset ja siemenjohtimet	36	5 %
JF	Ohut- ja paksusuoli	19	3 %
BA	Kilpirauhanen	19	3 %
BB	Lisäkilpirauhanen	16	2 %
JH	Peräaukko ja ympäröivät rakenteet	15	2 %
JA	Vatsanpeitteet, vatsakalvo ja vatsapaita	14	2 %
TOP 10 yhteensä		636	88 %
<i>Loput yhteensä</i>		83	12 %

- Vuositasolla päiväkirurgiaa olisi benchmarkauksen avulla mahdollista nostaa yli 700 toimenpiteellä (15 %, mukana ainoastaan elektiiviset toimenpiteet)
  - Viikossa 17 päikitoimenpidettä enemmän, päivässä 3,4 (jos yksikkö toimii 10kk vuodessa)
- Lisäyspotentiaalista tukieliinkirurgiaa noin 3/4, pehmytkudoskirurgiaa noin 1/4
- Jos päiväkirurginen toimenpide oletetaan 274 euroa vuodeosaston kautta tehtävää edullisemmaksi, olisi vuotuinen kustannussäästö noin 200.000 euroa

Päiväkirurgiaan suunniteltujen potilaiden yöpymiset sairaaloissa

	HERSA	Jorvi	Maria	Peijas
Suunnittelematta yöksi jääneiden osuus	ei seurattu	3,30 %	4,70 %	3,60 %

sisältää
gynekologian

- Suunnittelematta jää yöksi n. 3-4 % päikipotilaista
  - Tarkemmat syyt saatiin kerättyä Jorvista ja Peijaksesta

Jorvin seuranta:

osastosiirtojen syyt 2006	potilaat(lkm)	% osastosiirroista
1 = kipu	34	27,0
13=kipu+vv	7	5,6
12=kipu+PONV	7	5,6
2 = PONV	1	0,8
23=PONV+vv	12	9,5
24=PONV+virtsaong	2	1,6
3 = väsymys /voimattomuus	9	7,1
4 = virtsaamisongelma	7	5,6
5 = puudutus ei hävinnyt	3	2,4
6 = sosiaaliset syyt	13	10,3
7 = toimenpide suunniteltua laajempi	3	2,4
8 = vuoto	9	7,1
9 = haavan hoito	4	3,2
10 =muu syy	13	10,3
syy puuttuu	2	1,6
yht.	126	100,0

Peijaksen seuranta:

- ANESTESIOLOGINEN SYY: 97 potilasta
  - kipu, pahoinvointi, huono olo, jalat puuduksissa,
  - huimaus, sydän oireet, perussairaus yms.
- KIRURGINEN SYY: 33 potilasta
  - suunniteltua isompi leikkaus, leikkaus tekniikka muuttunut (skopia/avoim)
  - leikkauskomplikaatio
  - Haavavuoto, haavahoito, iv-antibioottihoito
- SOSIAALINEN SYY: 5 potilasta
  - hakija tulee myöhemmin
  - ei hakijaa/ tukihenkilöä kotona
  - potilas haluaa vuodeosastolle

Johtopäätöksiä

- ❑ Sairaaloiden välisen vertailun (parhaat käytännöt, BADS) perusteella päikinä tehtyjen toimenpiteiden osuutta voidaan nostaa merkittävästi
  - Lisäksi kokonaihoitoajoissa vastaavia eroja
  - Toimenpiteittäin vertailemalla havaitaan selkeät erot toimintatavoissa
- ❑ Leikkausyksiköiden läpivirtausta tulisi tehostaa
  - Päivittäin yhdessä salissa tehdään reilu kolme 40 minuutin toimenpidettä
  - Vaihto- ja valmistelutiimien hyödyntäminen
  - Joustava työajan käyttö
  - Kannustinelementtien rakentaminen
- ❑ Toimenpidetyyppien jakamiseen ja ryhmittelyyn sekä sairaaloiden välillä että niiden sisällä tulee kiinnittää huomiota = yksityiskohtaiset, huolellisesti hiotut tuotantosuunnitelmat
- ❑ Toimenpide- tai toimenpideryhmäkohtaiset tavoitteet päiväkirurgian osuuksiin
  - Tavoitearvojen määrittelyssä apuna vertailu kotimaisiin ja ulkomaisiin huippuihin sekä muiden asettamiin tavoitteisiin (esim. BADS)
- ❑ ***Päiväkirurgian asettaminen hoidon normiksi elektiivisessä kirurgiassa***
  - Tämä tulee huomioida myös läheteohjauksessa ja kirurgian poliklinikoilla

5. Tuotantotapaan liittyvät suositukset

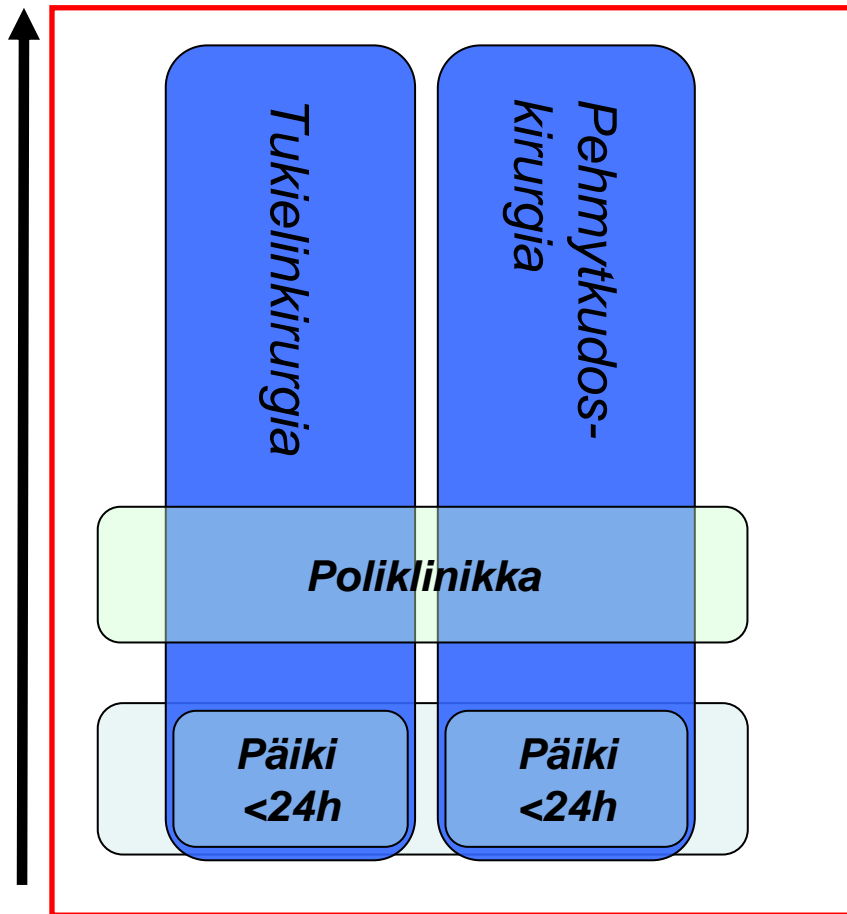
Päiväkirurgian organisointi

- Suositusten rakenne:
- HYKS-alueen päikyksiköiden tuotantotapa-asiat (päätöksenteko/toteutus: K = kesk. päätös / toteutus, P = paikallinen)
  - Päiväkirurgian organisaatio ja vastuut (K/K)
  - Tuotantotavan (prosessi), laadun, tehokkuuden ja kustannusten kehittämis- ja seurantajärjestelyt (K/K)
  - Indikaationhallinnan logiikka (K/K)
  - Henkilöstöressurssin ja -kierron hallinta (K/P)
  - Alueellinen tilojen hallinta (K/P)
  - Nojautuminen muuhun sairaalatoimintaan (P/P)
    - Vuodeosasto-, heräämö- ja yöpymistilojen hallinta (P/P)

Päiväkirurgian organisaatio ja vastuut

- Anestesia lääkärit ja hoitohenkilökunta työskentelevät päiväkirurgisessa yksikössä (<24h)
  - Päiväkirurgian sisällä hoitolinjat tukielin- ja pehmytkudoskirurgiassa, jotka hoitavat oman päikinsä
- Kirurgit leikkaavat vuositasolla sekä vuodeosaston kautta tulevia että päiväkirurgisia potilaita, mutta työn rytmityksellä järjestetään "päiki-jaksot"
  - Erikoisaloittain päiki-vastuulääkärit
- Ideaalitila olisi tukielin- ja pehmytkudoskirurgian omat päikikokonaisuudet (<24h)
  - Ks. Seuraavat kalvot

Suositus: Matriisiorganisaatio (kuten nykyäänkin), jossa kaksi henkilöstöryhmää

1. Päikihenkilökunta, jonka tavoitteena maksimoida käytettävissä olevaa saliaikaa ja läpimenoa käytettyjen resurssien suhteen
2. Kirurgit, joiden tavoitteena täyttää ja käyttää allokoitu saliaika mahdollisimman tuottavasti

Leikkaustiimien tarve eri tuotantomäärillä (puhdas päiväkirurgia)

- Taulukosta nähdään tarvittava leikkaustiimien määrä (200 leikkauspäivää/vuosi)
  - Jorvissa ja Peijaksessa tarvitaan kummassakin noin 4 tiimiä ja Helsingissä noin 7 tiimiä, jos tehdään pieni tehostaminen leikkaustiimien käyttöön
  - HYKS-alueen päiväkirurgia olisi mahdollista toteuttaa esimerkiksi kahdessa kahdeksan salin päikiorganisaatiossa
    - Helsinkiin kovan JA pehmeän puolen päikikokonaisuus
    - Jorviin ja Peijakseen JOKO kovan TAI pehmeän puolen päikikokonaisuus
- Päiväkirurgian lisääminen 2700 elektiivisellä leikkauksella vuodessa (siirtona vuodeosaston kautta toteutetusta toiminnasta) vapauttaa arkipäivinä (10 kuukaudelle laskettuna) noin 13 paikkaa vuodeosastoilta

<u>Jorvi ja Peijas</u>		
Leikkauksia / päivä	Nykytila (2000 leikkausta)	Tavoitetila (3000 leikkausta)
3,5	2,9	4,3
4	2,5	3,8
4,5	2,2	3,3
5	2,0	3,0
5,5	1,8	2,7
6	1,7	2,5

Jorvissa ja Peijaksessa tarvitaan tällä hetkellä kummassakin n. 3 leikkaustiimiä päikituotantoon. Tavoitetilassa tarvittava tiimien määrä on n. 4

<u>Helsinki (Maria, Hersa, Kirra)</u>		
Leikkauksia / päivä	Nykytila (4680 leikkausta)	Tavoitetila (5400 leikkausta)
3,5	7,1	8,1
4	6,3	7,1
4,5	5,6	6,3
5	5,0	5,7
5,5	4,5	5,2
6	4,2	4,8

Helsingin alueella tarvitaan sekä nyky- että tavoitetilassa n. 7 tiimin tuotanto

Tarkemmat arviot leikkaustiimien tarpeesta sairaaloittain

NYKYTILA

4 leikkausta / sali / päivä

	Helsinki	Jorvi	Peijas	HYKS
PÄIKI	5,6	2,3	2,5	10,4
1 VRK	3,2	2,0	1,7	6,9
Yhteensä	8,7	4,3	4,2	17,3

5 leikkausta / sali / päivä

	Helsinki	Jorvi	Peijas	HYKS
PÄIKI	4,5	1,8	2,0	8,3
1 VRK	2,5	1,6	1,4	5,5
Yhteensä	7,0	3,5	3,4	13,8

6 leikkausta / sali / päivä

	Helsinki	Jorvi	Peijas	HYKS
PÄIKI	3,7	1,5	1,7	6,9
1 VRK	2,1	1,3	1,1	4,6
Yhteensä	5,8	2,9	2,8	11,5

HUOMIOIDEN LISÄYSPOTENTIAALI

4 leikkausta / sali / päivä

	Helsinki	Jorvi	Peijas	HYKS
PÄIKI	6,4	3,5	3,7	13,6
1 VRK	2,7	1,3	1,4	5,4
Yhteensä	9,1	4,8	5,1	19,0

5 leikkausta / sali / päivä

	Helsinki	Jorvi	Peijas	HYKS
PÄIKI	5,1	2,8	2,9	10,9
1 VRK	2,1	1,1	1,1	4,4
Yhteensä	7,3	3,9	4,1	15,2

6 leikkausta / sali / päivä

	Helsinki	Jorvi	Peijas	HYKS
PÄIKI	4,3	2,3	2,4	9,0
1 VRK	1,8	0,9	1,0	3,6
Yhteensä	6,1	3,2	3,4	12,7

- Oletukset: leikkauspäiviä vuodessa 210, mukana ainoastaan elektiiviset toimenpiteet
- Ideaalista olisi muodostaa Helsinkiin 3-4 (kova) + 3-4 (pehmeä) salin päikilinjat yhdessä tuotantoyksikössä ja Peijakseen ja Jorviin molempiin 3-4 salin päikikokonaisuus (toiseen kova, toiseen pehmeä)
  - Yhden vuorokauden kirurgian määrällä voidaan joustavasti säädellä yksiköiden kuormitusta
  - Jorvissa ja Peijaksessa voidaan harkita myös 2 (kova) + 2 (pehmeä) –mallia hyödyntäen lyhkiä ja synergiaa muihin toimintoihin

Palvelutuotannon kehittäminen: viikkotyöjärjestys

- Viikkotyöjärjestyksen kehittäminen:
  - Perjantaille pyritään keskittämään varmasti kotiutuvat potilaat
  - Yöpyvien laatu ja määrä arvioitava etukäteen
    - Heräämö- ja hotellifunktioiden hyödyntäminen tehokkaasti
    - Yksikin potilas vaatii resurssin läsnäoloa

- Maanantaista torstaihin voidaan työskennellä nykyistä pidempään ja perjantaisin lyhyempiä työpäiviä heräämö- ja vuodeosastokapasiteetin käytön optimoimiseksi
  - Esimerkiksi voitaisiin leikata 4 * 10 h viikossa, jolloin salien aikataulutus tehostuisi → Pidempään työpäivään helpompi aikatauluttaa erikestoisia leikkauksia

Suositus:

1. Joustavaan työaikaan ja kannustavaan palkkaukseen tulisi siirtyä leikkaussalien aikataulutuksen ja heräämö-/vuodeosastotoimintojen tehostamiseksi

Tuotantotavan (prosessi), laadun, tehokkuuden ja kustannusten kehittämis- ja seurantajärjestelyt (K/K)

- HUS-alueella (erikoisaloittain) lääketieteelliset johtajat, jotka vastaavat kliinisestä laadusta
- Päikiyksiköissä tuotannosta ja työnjohdosta vastaava johtaja
  - Usean erikoisalan yksikössä yksi johtaja, joka vastaa päiki-yksikön tuottavuudesta, erikoisalat vastaavat allokoitun saliajan tehokkaasta käytöstä
- Sovitaan selkeät tavoitteet esim:
  - 1. potilas valmis leikkaukseen 8:00
    - Vastuu tiimi / päikiyksikkö
  - Kirurgi pukeutuneena leikkaussalissa 7:55
    - Vastuukirurgi / kirurgian erikoisala
  - Leikkausmäärätavoite keskim. 4-6 leikkausta päivässä
    - Yli 4 leikkauksesta alkavat kannustimet (tai HUS-tason keskiarvon ylittämisestä)
- Sovitaan "minimituotannosta"
  - Mikä on päikiyksikön vastuu
  - Mikä on erikoisalan vastuu
- Tuottavuuden seuranta viikko- ja erikoisalakohtaisesti
  - Tuotokset (painotetut leikkaukset)
  - Resurssit
- Resurssi- ja aikataulutusprosessin yhdistäminen
  - Tai vastuiden selkiyttäminen
  - Esim. jos kirurgi on poissa ja on varattu leikkauspäivä, kustannukset menevät erikoisalalle
  - Jos sali ei olekaan käytettävissä, kustannukset päikiyksikköön
  - Etukäteisvarautuminen poissaoloihin

Suositus:

1. Johtamisjärjestelmässä HUS-alueella lääketieteelliset johtajat kontrolloivat kliinistä laatua ja päikiyksiköiden johtajat vastaavat tuottavuudesta
2. Vastuut sovittava nykyistä tarkemmin

Toiminnan mittarit

□ Tuottavuusmittarit:

- Päiväkirurgian osuus elektiivisistä toimenpiteistä (>50 %, BADS-suositus?)
- Leikkaustiimien käyttöaste (80%)
- Päivittäinen tuotos ja sen suhde resursseihin (>4 leikkausta / päivä nykyresursseilla)
- Odotusaika leikkaukseen (ka ja 90 % fraktiili) (ka < 2 kk)
- Toimenpidekohtaiset kustannukset

□ Laadun mittarit:

- Suunnitellun toimenpiteen peruuntuminen
  - Potilas jää saapumatta päiväkirurgiseen yksikköön
  - Potilas saapuu yksikköön, mutta tmp peruutetaan
- Uusintaleikkaus samana päivänä
- Suunnittelematon osastosiirto
- Potilas palaa päiväkirurgiseen yksikköön/sairaalan poliklinikalle kotiuttamisen jälkeen (<1vrk, 1-28vrk)
- Potilas otetaan sisälle sairaalaan kotiutumisen jälkeen (<1vrk, 1-28vrk)

Suositus: Päiväkirurgiseen yksikköön nimetään johtaja, joka seuraa ja raportoi em. mittareita

- 1. Tavoitteena tuottavuuden nostaminen ja odotusaikojen lyhentäminen**
- 2. Tuotannosta kirjautuvan tiedon tehokas hyödyntäminen: Reaaliaikaiset järjestelmät tuotannon seurantaan: mittareiden seuranta, raportointi ja reagointi**

Indikaationhallinnan logiikka (K/K)

□ Lääketieteellinen johtaja

- HUS-alueella erikoisaloilla lääket. johtaja/johtajia
- Seurataan ja raportoidaan toimenpiteiden esiintyvyyttä suhteessa väestöön
  - Kirurgisten toimenpiteiden kokonaismäärä
  - Volyymitoimenpiteet (esim. TOP-20) erikseen
- Seurataan ja raportoidaan laadullisia mittareita
  - Komplikaatiot, potilasvahingot ja potilastyytyväisyys
- Vertailu kansallisesti ja kansainvälisesti

Suositus: Toimenpiteiden esiintyvyys alueittain otetaan seurattavaksi mittariksi

- 1. Nimetään erikoisaloille lääketieteelliset johtajat, joiden tehtävänä vastata indikaationhallinnasta**
- 2. Poikkeamat (esim. maan keskiarvo, edellinen vuosi, tavoitteet, BADS-suositus) selvitetään ja raportoidaan lääketieteellisen johtajan toimesta**

Henkilöstöressurin ja –kierron hallinta (K/P)

- ❑ Kirurgit allokoitu päikiin 4-12 viikkoa kerrallaan
  - Periodeja 1-5 vuodessa
  - ”nimetty sali / kirurgi”
  - Erikoistuvien lääkäreiden tulee osallistua päikiin koulutuksensa puitteissa (tällöin päikikelpoisia potilaita ja toimenpiteitä ei koulutuksen takia tarvitse leikata ”normaaleissa” leikkausyksiköissä)
  - Kannustava palkkaus kompensoi päikiin sijoitetun kirurgin päivystyskorvausten menetyksen
  - Pitkällä näkemällä yhä enemmän täysiaikaisia päiväkirurgiaa tekeviä kirurgeja (jo nyt päiväkirurgian osuus 50 % elektiivisestä, kasvaa tulevaisuudessa)
- ❑ Päikin henkilökunta (anestesia lääkärit ja hoitajat) toimii tiimimäisesti (kierrot eri toiminnoissa mahdollisia)
  - Työn monipuolisuus säilyy, silti saavutetaan keskittymisen tuoma osaamisen kehittyminen
- ❑ Resurssien hallinta riippuu lopullisesta tuotantotavasta (vuosityöaika?)

Suositus: Kirurgien osalta päiväkirurgista toimintaa tiivistetään ja selkiytetään

- 1. Nimetään kirurgit päiväkirurgiseen yksikköön tietyksi aikaa**
- 2. Siirrytään joustavaan toimintaan esim. vuosityöajan ja kannustavan palkkauksen avulla**
- 3. Erikoistumiskoulutuksen kustannukset korvataan opetus-EVO:sta**

Nojautuminen muuhun sairaalatoimintaan: Vuodeosasto-, heräämö- ja yöpymistilojen hallinta (P/P)

- Päiki-yksiköiden toimintalogiikka
  - Päiväkirurgia + alle 24 h (1 yö) kirurgia yhdessä
  - Yöpyvät potilaat pyritään hoitamaan sairaalan osastoilla tai osastojen yhteydessä "marginaalikustannuksin"
- Heräämö tarvittaessa auki
  - Joustavat ratkaisut, heräämö voidaan pitää auki pidempään, mikäli sillä voidaan edesauttaa kotiutumista, tai vuodeosaston käyttö ei ole mahdollista
- Suunnittelematonta yöpymistä n. 4 %
  - 25 päikileikkausta tuottaa keskimäärin yhden yöpymisen
  - 8 leikkaussalin päiki-yksikössä nykyisillä toimintatavoilla keskimäärin 1-2 suunnittelematonta yöpymistä vuorokaudessa
  - Suunniteltuja yöpymisiä tulisi olla vähintään n. 6-10 / yö, jotta henkilökunnan läsnäolo yöllä kannattaa
    - Vaatii päiväkirurgian lisäksi yhden yön toimintaa samaan yksikköön
    - Selvitettävä myös mahdollisuus hoitaa tiettyjä päivystystapauksia päikiyksikön kautta
  - Ei lääketieteellisistä syistä yöpyville tarjotaan itse maksettavaa potilashotellia

Suositus: Tilojen käyttö sovitetaan paikallisesti muuhun toimintaan

- 1. Ideaalimalli erillinen päiväkirurginen (<24h) yksikkö "normaalin" sairaalan kyljessä**
- 2. Tarvittaessa voidaan hyödyntää päiväkirurgian tiloja majoittamiseen, tällöin vältetään vuodeosastolle siirrot ja potilas kotiutetaan aamulla päiki-yksiköstä**

Lyhyt yhteenveto hankkeesta

Menestyvä PÄIKI:

- ❑ On kooltaan 4-8- leikkaussalin kokoinen yksikkö leikkaavan sairaalan yhteydessä
- ❑ Yksikössä on pehmytkudoskirurgian ja tukielinkirurgian tuotantolinjat sisältäen < 24 tunnin kirurgian
- ❑ Noudattaa parhaita käytäntöjä sekä toimenpiteiden että leikkaussalin päivittäisen organisoinnin osalta
- ❑ Hyödyntää kannustavaa palkkausta ja joustavaa työaikaa
- ❑ Yksikössä on nimetty johtaja, joka vastaa yksikön tuottavuudesta
- ❑ Erikoisaloilla on nimetyt vastuulääkärit, jotka käyttävät annetut päikiressurssit mahdollisimman tehokkaasti

